

BESLUT

2013-09-30

Dnr: 13/00618, 717,
och 778

SAKEN

Aktuellt och *Agenda*, SVT2, 2013-03-10, inslag om spelet bakom kulisserna i samband med valet av en partiledare; fråga om opartiskhet, saklighet, respekt för privatlivet och otillbörligt gynnande

BESLUT

Inslaget i *Agenda* fällt. Granskningsnämnden anser att det strider mot kravet på opartiskhet. Inslaget kritiserar också för att det brister i förhållande till kraven på opartiskhet och saklighet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGEN

Inslaget i Aktuellt den 10 mars 2013

I det korta inslaget som handlade om vilka ämnen som skulle behandlas i programmet *Agenda* sa nyhetspresentatören följande.

Kvällens *Agenda* handlar om en väldigt uppmärksammar partiledare.

Därefter visades *Agendas* programledare i bild och hon sa följande.

Ja visst, vi ska ta upp en rykande färsk bok om Håkan Juholt. Hur kom det sig att partiet valde honom?

Klipp från valet av Håkan Juholt på Socialdemokraternas partikongress visades och därefter sa *Agendas* programledare bland annat följande.

Fult maktspel bakom kulisserna ledde fram till tidernas felrekrytering inom svensk politik. [...] Missa inte *Agenda* direkt efter *Aktuellt*.

Inslaget i Agenda den 10 mars 2013

I inledningen av programmet sa programledaren följande.

Välkommen till *Agenda*. Därför valdes Håkan Juholt. Ny bok avslöjar det fula maktspelet bakom socialdemokratins kulisser. [...] Men först till kvällens *Agenda*. [Programledaren läser ur en bok] "När folk i partiet hör Håkan Juholts namn tror de först inte att det är sant. Många skrattar för det är så osannolikt." En marsch mot avgrunden heter boken och handlar om socialdemokratins svarta år. Alldeles strax möter vi författarna men först en tillbakablick.

Samtidigt som programledaren sa detta höll hon i en bok. Bokens framsida visades i bild i cirka fyra sekunder. Därefter visades ett längre reportage som innehöll flera klipp från tiden före och omkring valet av Håkan Juholt som partiledare för Socialdemokraterna. Klippen varvades med klipp från en intervju med Lars Stjernkvist, tidigare partisekreterare i Socialdemokraterna, som uttalade sig om processen som föregick valet av Håkan Juholt. Lars Stjernkvist sa bland annat att processen hade präglats av interna stridigheter och skadat partiet.

Därefter intervjuades bokens två författare i studion och bland annat sades följande.

(Pgl.) – Ja, Tommy Möller, statsvetare och Margit Silberstein, reporter och politisk kommentator här på SVT. Det är ni två som har skrivit den här boken om Håkan Juholt och hur [...] det kom sig att det blev han. Margit, får jag börja med dig? Håkan Juholt var ju ett helt oprövat kort. Ni kallar honom "grisen i säcken" i den här boken. Men bland alla, jag menar, det är ju ett stort parti, bland alla rutinerade och tänkbara kandidater, varför blev det han? (Margit Silberstein) – Ja, ett svar är att partivänstern ville ha revansch. De ville till varje pris förhindra att en, att det blev en ny högersosse, så som de såg på Mona Sahlin. Och då kunde det inte bli en Thomas Östros heller. En annan som sökte revansch var Pär Nuder, förre finansministern, men av mer personliga skäl. Han kände sig förorättad av både Mona Sahlin och Thomas Östros. Så att partivänsterns och Pär Nuders intressen sammanföll och Pär Nuder hade omvittnat gott... ett stort inflytande över valberedningen och inte minst dess ordförande Berit Andnor. Och i detta, som framgick av inslaget också, så gick tiden och där fanns plötsligt Håkan Juholt som båda de här intressena kunde enas om. (Pgl.) – Du, menar du att det var ett sätt och blockera de som han, var hans, Pär Nuders, rivaler eller de han inte hade så goda relationer till och då pratar han fram en annan, eller? (Margit Silberstein) – Ja, ungefär så. Det är den bilden vi har fått av en rad personer som vi har intervjuat. (Pgl.) – Men Pär Nuder själv då, varför ville han inte bli, för han fick ju frågan och sa nej, vad handlade det om? (Tommy Möller) – Varför Pär Nuder inte... (Pgl.) – Ja. (Tommy Möller) – Ja, det kan man ju bara spekulera om men det är klart att han... han deklarerade ju väldigt tidigt att han inte stod till förfogande. Men det är klart att det fanns ju omständigheter i Pär Nuders senare karriär som troligen hade försvårat för honom, eller inte bara troligen, som verkligen försvårade för honom. (Pgl.) – Vad var det för något? (Tommy Möller) – Ja, olika affärer och så som är ganska väl kända till exempel. (Margit Silberstein) – Han gjorde till exempel affärer med riksdags, eller förre riksdagsledamoten NN, som i dag står åtalad för ekonomisk brottslighet. (Pgl.) – Han var rädd för en granskning där? Det kan vara en förklaring alltså? (Margit Silberstein) – Det kan vara en förklaring. Sen vet ju förstås bara Pär Nuder själv. (Pgl.) – Jag ska bara passa på att säga så här: Vi har sökt Pär Nuder men han vill inte vara med här i dag. (Tommy Möller) – Nej, men det är ju också viktigt att understryka att, att Håkan Juholt var möjlig som partiledare av det enkla skälet att han hade inte några stora eller starka fiender inom partiet. För som Lars Stjernkvist påpekade där i inslaget

så präglades ju hela den här valprocessen av väldigt starka motsättningar. Partiet var när man valde Håkan Juholt mer splittrat än man någonsin har varit. (Pgl.) – Var han den enda som inte hade fiender? (Tommy Möller) – Nej, inte den enda men, men det var... (Pgl.) – En av få? (Tommy Möller) – Det var en mycket utpräglad så kallad exkluderingsprocess som föregick valet. Alltså att man, olika vetoaktörer sa att det får inte bli den personen och inte den personen och det var till exempel Thomas Östros eller Mikael Damberg då som ansågs utesluta. (Pgl.) – Men du, nu skulle ju det här bli en sådan demokratisk process med distrikt som skulle sitta i arbetsgrupper, hela partiet runt om i landet var verkligen engagerat. Men fick de inget inflytande eller vad hände? (Margit Silberstein) – Ja, i efterhand kan man se det som ett spel för galleriet, precis som du säger. Partimedlemmar satt och gnetade och gjorde listor på hur deras, vilka egenskaper deras nya partiledare skulle ha. Och i valberedningen så försiggick en helt annan process. Partimedlemmarna fick inte prata namn, det var i stort sett förbjudet. Men i valberedningen så pratade man namn och det namnet som förekom under lång tid det var Pär Nuder. Pär Nuder skulle det bli. Det var en offentlig, eller en inofficiell partihemlighet att det skulle vara så. (Pgl.) – Berit Andnor då, valberedningens ordförande, vilket ansvar hade hon, för nu [...] kom mycket ansvar på Pär Nuder här men hon måste väl ha haft ansvar för att det gick som det gick? (Tommy Möller) – Alltså, valberedningens arbete sköttes ju inte väl, det får man ju säga. Det är, det är verkligen en underdrift att säga. Det, det, man hamnade i tidsnöd som Margit framhöll. Och det berodde ju på att man lade ner väldigt stor del av tiden på att diskutera kriterier. Och man sa till människorna i partiet att "ni får inte prata kandidater, ni får prata kravprofiler" och det här har ju beskrivits som, som bisarra tillställningar som skapade frustration. (Pgl.) – Men Berit Andnor blev också varnad för Juholt, skriver ni i boken. Men stämmer det? (Margit Silberstein) – Ja, det var flera centrala socialdemokrater som hörde av sig till henne. Bland annat en före detta minister som lät meddela valberedningen att Håkan Juholt var inte lämplig som partiledare men det brydde sig Berit Andnor uppenbarligen inte om. Det är väldigt många, ska jag bara säga också, som är mycket arga och upprörda i partiet över att Berit Andnor går inåt och inte säger någonting.

Därefter kom samtalet att handla om huvudorsakerna till att Håkan Juholt fick avgå från posten som partiordförande för Socialdemokraterna.

ANMÄLNINGARNA

Flera anmälare är kritiska till inslaget i *Agenda* och anser bland annat att det innehöll en rad anklagelser mot Pär Nuder som fick stå oemotsagda. De anser vidare att programledaren inte ställde några kritiska frågor till författarna och att flera av de påståenden som gjordes om Pär Nuders eventuella roll i det aktuella sammanhanget var felaktiga och saknade grund. En anmälare anser att *Agendas* programledare var värderande när hon i påannonseringen för programmet i *Aktuellt* använde sig av uttrycket tidernas felrekrytering. Flera anmälare anser även att det uppkom ett otillbörligt gynnande av den aktuella boken, särskilt genom att en av författarna är en företrädare för Sveriges Television (SVT).

Inslaget i *Agenda* har vidare anmälts av Pär Nuder. Han anser att en rad kränkande och ogrundade anklagelser fördes fram mot honom i inslaget, bland annat påstods att han avskydde Mona Sahlin. De påståenden som gjordes i inslaget var osanna och Pär Nuder uppger att han utförligt har beskrivit detta i två debattartiklar som publicerats i Dagens Nyheter den 21 respektive 25 mars

2013. Han anser vidare att det insinuerades i inslaget att skälet till att han inte kandiderade till posten som partiordförande var att han skulle ha varit involverad i oetiska affärer. Detta är enligt Pär Nuder en ren och skär lögn. Påståendet att de hade sökt honom men att han avböjt att medverka stämmer enligt Pär Nuder inte. Redaktionen visste flera dagar i förväg att han låg på sjukhus efter en svår skidolycka och därför inte kunde medverka i programmet. Ändå framställdes det enligt Pär Nuder som att han inte ville medverka. Sammantaget anser Pär Nuder att inslaget var kränkande för honom.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser på följande grunder att inslagen inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet eller mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande av kommersiella intressen.

Inslaget i Aktuellt

Inslaget var en så kallad puff för vad *Agenda* skulle innehålla den kvällen. Det innehöll bland annat en rubrikmässig beskrivning av hur valet av Håkan Juholt skildrades i en ”rykande färsk bok” och i intervjun med s-politikern Lars Stjernkvist. Det framgick tydligt att bokens innehåll skulle redovisas mer utförligt i *Agenda*. Att beskriva ett val av en partiordförande som tvingas avgå efter tio månader som en felrekrytering kan inte betraktas som vare sig osakligt eller partiskt. SVT anser mot den bakgrunden att detta inslag inte strider mot kravet på opartiskhet och saklighet.

Inslaget i Agenda

Redaktionen för *Agenda* hade fått tillgång till en bok som var på väg att publiceras och som behandlade bakgrunden till den mest turbulenta perioden i det socialdemokratiska partiets nutidshistoria. Ämnet för boken, dess innehåll och det faktum att den var skriven av personer med god insikt i det politiska maktspelet gjorde att redaktionen bedömde att den hade ett stort nyhetsvärde. Att kommentera och rapportera om en sådan bok är en självklar del av SVT:s uppdrag.

Redaktionen plan var att skildra bokens innehåll i reportageform där även de båda författarna skulle intervjuas. Därefter ville redaktionen ha ett antal socialdemokrater i studion som kommenterade bokens innehåll. Utöver Pär Nuder kontaktades 10–15 ledande socialdemokrater men enbart den förre partisekreteraren Lars Stjernkvist ställde upp för en intervju. Han ville dock bara tala om processen som ledde fram till valet av Håkan Juholt, inte om bokens innehåll. Därför tvingades redaktionen tänka om och i stället bjöds författarna till boken in till studion.

Redaktionen var medveten om att uppgifterna innebar allvarlig kritik mot Pär Nuder. Därför ansträngde man sig så långt som möjligt för att få hans

kommentar och erbjöd honom i god tid möjlighet att ge sin version. Pär Nuder tackade under veckan innan sändningen nej till att kommentera uppgifterna med hänvisning till sin skidolycka. Redaktionen hade alltså information om Pär Nuders olycka. Den hade också information från en säker källa att han inte skulle ställa in sitt stora födelsedagskalas på lördagskvällen den 9 mars, dagen innan programmet. Detta föranledde redaktionen att tro att det borde vara möjligt för Pär Nuder att på något sätt kommentera de uppgifter som författarna förde fram i sin bok. Därför var redaktionen noga med att erbjuda Pär Nuder en möjlighet att kommentera uppgifterna på det sätt som passade honom bäst, alltså inte enbart i studion i direktsändning utan även i form av en förinspelad intervju men Pär Nuder tackade nej till att kommentera uppgifterna. Redaktionen noterade också dagen efter den aktuella sändningen att Pär Nuder inte hade sett sig förhindrad att kommentera samma uppgifter för Aftonbladet.

Redaktionen valde därefter att på nytt fråga Pär Nuder om en kommentar, både i form av en intervju i *Agendas* studio kommande söndag eller i form av en intervju på det sätt som passade honom bäst. Han avböjde återigen. Efter ytterligare en vecka gjorde redaktionen ett nytt försök att få Pär Nuders kommentar, återigen i den form som passade honom bäst. Han avböjde även då.

SVT anser mot bakgrund av detta att Pär Nuder erbjudits goda möjligheter att kommentera de uppgifter om honom som fördes fram i det anmälda inslaget och att det därmed inte strider mot kravet på opartiskhet.

Margit Silberstein hade varit tjänstledig från SVT för att skriva boken. Den var alltså inte tillkommen inom ramen för hennes arbete på SVT. Bokens andra författare, Tommy Möller, är professor i statsvetenskap. Sammantaget gjorde redaktionen bedömningen att bokens innehåll skulle hanteras som vilken bok som helst som skrivits av två experter i ett angeläget ämne. Visserligen presenterades Margit Silberstein som politisk reporter på SVT men det torde ha varit tydligt för publiken att hon denna kväll blev intervjuad i egenskap av författare till en aktuell bok. Hon blev utfrågad tillsammans med Tommy Möller om bokens innehåll, inte ombedd att kommentera de politiska förvecklingar som boken skulle kunna ge upphov till.

Under intervjun i *Agenda* ifrågasatte programledaren bärande påståenden som fördes fram av författarna och markerade på så sätt att det som står i boken är författarnas slutsatser, inte SVT:s. För det fall att granskningsnämnden trots detta skulle anse att Margit Silberstein i detta sammanhang är en sådan representant för SVT som fullt ut omfattas av kravet på opartiskhet vill SVT fästa nämndens uppmärksamhet på ett friande beslut som innebar att SVT:s uppdrag att granska och kommentera händelser i samhället kan innefatta både värderande uttalanden och personliga kommentarer av en företrädare för SVT som fullt ut omfattas av kravet på opartiskhet (SB 794/07).

När det gäller sakens sanning vill SVT påpeka att det aldrig sägs i inslaget att Pär Nuder avskyr Mona Sahlin, endast att partivänstern inom socialdemokratien ansåg att han gjorde det. På programledarens frågor om varför Pär Nuder agerade som beskrivs i boken förde författarna fram att det byggde på uppgifter de fått av en rad olika källor. Samtidigt gjorde de flera gånger tydliga förbehåll av typen; ”det är den bilden vi har fått” och ”sen vet bara Pär Nuder själv”. Därmed framstod inte de uppgifter som bokens författare lämnade som en otvetydig sanning.

Pär Nuder är en offentlig person som vid den här tiden på goda grunder kunde antas ha spelat en viktig roll i det socialdemokratiska partiet. SVT anser att det fanns ett oavvisligt allmänt intresse att redovisa de nya uppgifter som presenterades i boken ”En marsch mot avgrunden”.

Sammanfattningsvis vill SVT framhålla att det ligger inom ramen för programföretagets uppdrag att granska den politiska makten och stimulera till debatt. De uttalanden som görs av SVT:s politiska kommentator i inslaget ligger också inom ramen för den praxis som granskningsnämnden i tidigare beslut lagt fast för den formen av journalistik.

När det gäller frågan om otillbörligt gynnande konstaterar SVT att boken visades upp under 15–20 sekunder i samband med att programledaren läste ett kort avsnitt. Under denna tid förekom bokens framsida och titel i bild i fyra sekunder. Det förekom inga positiva värdeomdömen om boken, inga säljfrämjande yttranden eller uppmaningar till köp. Inslaget handlade om bokens innehåll som bedömdes ha ett stort nyhetsvärde och allmänt intresse. I den mån det uppstod ett gynnande av boken var detta inte otillbörligt utan uppvägdes av ett stort informationsvärde.

ANMÄLARENS KOMMENTAR TILL SVT:S YTTRANDE

Pär Nuder, som har tagit del av SVT:s yttrande, anför i huvudsak följande.

Saklighet

SVT åberopar ett ”stort” respektive ”oavvisligt allmänintresse” som försvar för att redaktionen valde att sända ett långt inslag i *Agenda*, med flera kränkande och ogrundade anklagelser mot Pär Nuder som person. Han ställer sig frågande till hur det kan finnas ett ”stort allmänintresse” i att sända felaktiga påståenden. I inslaget påstod bokens författare Margit Silberstein att Pär Nuder ”sökte revansch” för att han kände sig ”förorättad” och därför intrigerade med partivänstern och lanserade Håkan Juholt som partiordförande. Detta är inte sant. Han sökte inte revansch. Han hade lämnat politiken och hade ingen som helst roll i processen som ledde till att Håkan Juholt lanserades som partiledare. Påståendena är uppenbarligen hämtade från vilt gissande andrahandskällor, men får i *Agenda* gälla som sanning helt okontrollerat.

Författarna förde vidare fram den häpnadsväckande uppgiften att det skulle vara på grund av omständigheter i hans affärer som han inte ställde upp som partiledare. Detta är inte heller sant och det är djupt kränkande att Margit Silberstein i sammanhanget nämner ett åtal rörande ekonomisk brottslighet, insinuerandes att han skulle ha haft något med detta att göra. Hon påstår till och med att detta skulle vara en tänkbar förklaring till att han inte kandiderade som partiordförande. Han ställer sig frågande till varför SVT inte frågade honom och varför de inte kontrollerade fakta innan de på bästa sändningstid förde fram så kränkande påståenden om honom.

Opartiskhet

Pär Nuder uppger att han den 25 februari 2013 råkade ut för en skidolycka med svåra frakturer. Han genomgick två stora operationer och tillbringade tio dagar på sjukhus och fem dagar på rehabiliteringsklinik. Han var rullstolsbunden i en månad och oförmögen att lämna hemmet. Han medicinerades med stora doser morfin. Den 2 mars sökte *Agenda* honom för medverkan i programmet den 10 mars. Han låg då på sjukhus och hade just genomgått den första av två operationer. Via ombud meddelade Pär Nuder att han inte kunde delta med hänvisning till att han låg på sjukhus. Svaret från *Agenda* var att ”det verkligen var en godtagbar ursäkt att inte kunna vara med”.

Pär Nuder hade ingen som helst aning om vad det var *Agenda*-redaktionen ville att han skulle kommentera. Han kände inte till de allvarliga anklagelserna i en kommande bok överhuvudtaget. Författarna hade inte låtit honom bemöta uppgifterna före publicering. Efter mejlväxlingen den 2 mars hörde Pär Nuder ingenting från *Agenda*-redaktionen. Det var han själv som i ett mejl till programledaren på måndagen efter sändningen uttryckte sin bestörtning över att hon i sändningen sade att han ”inte ville delta” i programmet – när ju redaktionen mycket väl visste att han inte kunde delta på grund av sina skador. Om redaktionen under resans gång hade ändrat sin bedömning av hans bevekelsegrunder för att inte medverka hade det varit på sin plats att höra av sig. Så skedde inte.

Det är riktigt att han under stora vändor genomförde sitt sedan lång tid tillbaka planerade födelsedagskalas på lördagen den 9 mars, eftersom det var svårt att ställa in så tätt inpå. Han beviljades permission från den rehabklinik som han befann sig på och återvände dit efter festen. Han genomförde tillställningen rullstolsbunden och starkt smärtpåverkad och var inte i ett skick för att medverka i direktsändning i tv, inte heller i inspelade intervjuer. Sådant kräver en skärpa man inte har när man går på morfin. En helt annan sak är förstås att i lugn och ro, på måndagen i sjuksängen på rehabkliniken, knacka ned en skriftlig reaktion till en kvällstidning, som plockar upp *Agendas* felaktiga ”nyhet”. *Agenda* erbjöd honom aldrig möjligheten till skriftlig kommentar eller att delta per telefon.

Eftersom SVT i sina yttranden och i andra sammanhang åberopat hans kalas på lördagen kan Pär Nuder inte dra någon annan slutsats än att redaktionen medvetet ville framställa honom i dålig dager genom att först ta ära och heder av honom i studiosamtalet och därefter från programledaren säga: ”Vi har sökt Pär Nuder men han vill inte vara med här i dag.” *Agenda* kontaktade inte honom efter att redaktionen hade fått kännedom om hans födelsedagskalas.

Pär Nuder uppger att det är riktigt att han i efterhand erbjöds möjligheten att kommentera den aktuella boken, i såväl *Aktuellt* som *Agenda*. Inte heller då kunde han delta på grund av sitt hälsotillstånd. Han var sängliggande och oförmögen att lämna hemmet, och han ger inte och har aldrig gett intervjuer i hemmet.

Pär Nuder delar inte SVT:s uppfattning att Margit Silbersteins roll som politisk kommentator i *Aktuellt* medger att hon kan föra fram felaktiga påståenden om honom på bästa sändningstid i grannprogrammet *Agenda*. Tvärtom är sammanblandningen av rollerna en besvärande omständighet. Margit Silberstein avgav inga allmänna politiska kommentarer i det aktuella inslaget, hon intervjuades som författare till en bok hon skrivit utanför arbetstid och som programmet *Agenda* bedömde innehåller nya, intressanta sakuppgifter. De sakuppgifter som gällde Pär Nuder är enligt honom felaktiga och Margit Silberstein fick oemotsagd avge dem med all den auktoritet hon besitter som samtidigt varandes politisk kommentator i *Aktuellt*. Programledaren ställde heller inga kritiska frågor rörande påståendena om Pär Nuders roll, utan förstärkte och fördjupade de utsagor som Margit Silberstein presenterade. Programledaren snarast serverar svaret åt kollegan Margit Silberstein.

Pär Nuders anser att SVT antyder att hans roll som ”offentlig person” spelat roll i bedömningen. *Agenda*-redaktionen hade rimligen aldrig framfört så grova anklagelser mot en nu aktiv politiker, inte utan att kolla påståendena och låta den utpekade kommentera. Men den som lämnar politiken blir fritt villebråd, en drömfigur för oseriös journalistik – nämligen ”en offentlig person” för vilka inga publiceringshämmande hänsyn måste tas. I SVT:s värld är man skyldig att ställa upp i direktsändning alldeles oavsett ens hälsotillstånd – kan man inte delta får tittarna veta att man inte vill delta. Den aktuella sändningen är ett svårartat mediemissbruk och står i strid med sändningstillståndets krav på saklighet och opartiskhet.

Otillbörligt gynnande

Det står klart att SVT har ingått en uppgörelse med Albert Bonniers bokförlag om att med ensamrätt först få lansera den aktuella boken i *Agenda*. Det avvikande i detta sammanhang är att boken är skriven av en SVT-journalist som till vardags på ett objektivt sätt skall kommentera politik i *Aktuellt* – alltså exakt det som boken handlar om. För tittarna är det omöjligt att hålla isär rollen som

objektiv kommentator i ett public service företag – och rollen som subjektiv författare av en bok utgiven av ett kommersiellt förlag.

TILLÄGGSYTTRANDE FRÅN SVT

Med anledning av Pär Nuders kommentarer anför SVT i huvudsak följande.

Redaktionen fick kännedom om innehållet i boken strax före dess utgivning. I boken presenterades helt nya uppgifter om bakgrunden till valet av Håkan Juholt som ordförande för Socialdemokraterna av två experter på svensk politik. Redaktionen hade ingen möjlighet att göra egna kontroller av de uppgifter som presenterades i boken. I stället sökte man, som SVT tidigare framhållit, ett femtontal ledande socialdemokrater för att få deras kommentarer. Ingen ville ställa upp och kommentera bokens uppgifter. En ställde upp för att i allmänna ordalag ge sin syn på processen som ledde till valet av Håkan Juholt.

Redaktionen sökte särskilt intensivt Pär Nuder eftersom det fanns specifika uppgifter om honom i boken. Pär Nuder söktes både via Tredje AP-fonden där han är styrelseordförande och företaget Skistar där han sitter i styrelsen. De första mejlen skickades från redaktionen den 1 mars respektive den 2 mars. Som framgår av mejlväxlingen med Skistar försökte redaktionen få en direktkontakt med Pär Nuder för att kunna berätta för honom vad det var redaktionen ville han skulle bemöta. Trots denna tydliga begäran fick redaktionen aldrig de adressuppgifter som behövdes för att kunna ta en direktkontakt. Pär Nuder lät bara hälsa via Skistar att han skulle ta kontakt om han fick veta mer exakt vad saken gällde. Någon sådan kontakt från Pär Nuder kom aldrig till redaktionen.

Det är riktigt att redaktionens researcher uttryckte sin förståelse för Pär Nuders situation då hon fick veta om hans skidolycka. Vad hon då inte visste var att Pär Nuder avsåg att genomföra sitt födelsedagskalas den 9 mars, dagen innan *Agendas* sändning. Som SVT framhållit i tidigare yttranden kommenterade Pär Nuder innehållet i *Agendas* sändning redan dagen efter i Aftonbladet. Det var ett av skälen till att *Aktuellt* tog kontakt med Pär Nuder den 12 mars och erbjöd honom att på något sätt uttala sig för *Aktuellt* men Pär Nuder avböjde detta med hänvisning till sin konvalescens.

Även *Agenda* tog kontakt med Pär Nuder och erbjöd honom att medverka i *Agenda* den 17 mars, antingen i studion eller via en förinspelad intervju. Pär Nuder avböjde också det erbjudandet med hänvisning till sin konvalescens. När Pär Nuder den 21 mars publicerade en längre artikel i Dagens Nyheter om sin syn på boken erbjöds han vid två tillfällen återigen att i *Aktuellt* kommentera sin roll i samband med Håkan Juholts tillsättning. Detta erbjudande och ett likalydande att medverka i *Agenda* avvisade Pär Nuder med hänvisning till att han inte hade mer att säga i ämnet.

Mot bakgrund av det stora allmänintresse som fanns kring bokens innehåll och det faktum att SVT på olika sätt och upprepade gånger erbjudit Pär Nuder möjlighet att kommentera de påståenden som fördes fram om honom anser SVT att inslagen inte strider mot kravet på opartiskhet.

När det gäller frågan om ett eventuellt otillbörligt gynnande av en kommersiell produkt vill SVT kommentera ett påstående som görs i Pär Nuders skrivelse. Pär Nuder påstår att det fanns en uppgörelse mellan SVT och Bonniers förlag om att lansera boken. Detta är felaktigt. Redaktionen för *Agenda* bad förlaget om att få ta del av bokens innehåll innan den gavs ut. Förlaget beslutade att tillmötesgå denna begäran. Någon uppgörelse där prestation följdes av motprestation har aldrig funnits.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska bedriva programverksamheten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (5 § i sändningstillståndet). Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget och innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (9 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt nämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentarskyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

SVT ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat. Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för

den personliga integriteten (6 § i sändningstillståndet).

Ett program som inte är reklam får inte på ett otillbörligt sätt gynna kommersiella intressen. Det får inte uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag, eller framhäva en vara eller tjänst på ett otillbörligt sätt (5 kap. 5 § radio- och tv-lagen). Ett gynnande av ett kommersiellt intresse är otillbörligt om det inte kan motiveras av något informations- eller underhållningsintresse.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Inslaget i Aktuellt

Granskningsnämnden kan inte finna att programledarens – låt vara något tillspetsade – uttalande i den så kallade puffen inför inslaget i *Agenda* strider mot kraven på opartiskhet eller saklighet i SVT:s sändningstillstånd.

Inslaget i Agenda

Granskningsnämnden konstaterar inledningsvis att en av författarna bakom den aktuella boken som uppmärksammades i inslaget arbetar som politisk kommentator på SVT vilket även framgick i samband med presentationen. Även om Margit Silberstein var tjänstledig från SVT under den tiden hon skrev boken var hon vid tidpunkten för den aktuella sändningen en företrädare för programföretaget för vilken kraven på opartiskhet och saklighet gäller fullt ut. Det framgick att de teorier som fördes fram om spelet bakom tillsättandet av en ny partiledare byggde på uppgifter från intervjuade personer inom den Socialdemokratiska partikretsen. Att statsvetaren Tommy Möller och Margit Silberstein på det sätt som skedde redovisade och kommenterade vad uppgiftslämnarna uppgett till författarna, innebär inte i sig att kravet på saklighet har åsidosatts. Margit Silbersteins spekulation om vad som kunde vara en bakomliggande förklaring till varför Pär Nuder inte kandiderade till partiledarposten innebär dock enligt nämndens mening en brist i förhållande till kravet på opartiskhet. Mot bakgrund av att uttalandet innehöll en reservation och med beaktande av den kommentarsskyldighet som åvilar SVT så anser nämnden att bristen – i det nu aktuella fallet – inte medför att inslaget strider mot kravet på opartiskhet.

I inslaget sa programledaren att redaktionen hade sökt Pär Nuder men att han ”vill inte vara med här i dag”. Av handlingarna i ärendet framgår dock att Pär Nuder till följd av en olycka saknade möjlighet att medverka i programmet och att detta stod klart för SVT. Mot denna bakgrund var programledarens uttalande inte rättvisande och därför en brist i förhållande till kravet på saklighet. Bristen kan dock inte anses så allvarlig att den medför att inslaget strider mot saklighetskravet.

Uppgifterna i inslaget innebar enligt nämndens mening en mycket allvarlig och långtgående kritik mot Pär Nuder som krävde en möjlighet till bemötande. En part som utsätts för så allvarlig kritik som i det aktuella fallet, ska ges en rimlig möjlighet att ta del av innehållet i kritiken och ta ställning till när och i vilken form ett bemötande ska ske. Pär Nuder har i ärendet uppgett att han inför sändningen av inslaget i *Agenda* inte kände till de anklagelser som riktades mot honom i den aktuella boken. Han hade inte heller möjlighet att medverka i *Agenda* den aktuella dagen. Mot bakgrund av det nyhetsvärde som innehållet i den bok som snart skulle lanseras får anses ha haft, anser nämnden att det förhållandet att inslaget sändes utan Pär Nuders medverkan inte i sig innebär någon överträdelse av kravet på opartiskhet. Så snart Pär Nuders uppfattning om kritiken som riktades mot honom blev känd för SVT borde den dock ha redovisats.

Av ärendet framgår att Pär Nuders syn på de uppgifter som presenterades i boken blev kända för SVT genom artiklar i kvällstidningar den 11 mars 2013, dagen efter programmet, och en debattartikel av Pär Nuder som publicerades i Dagens Nyheter den 21 mars 2013. Vidare framgår att SVT med anledning av dessa artiklar vid upprepade tillfällen kontaktade Pär Nuder och erbjöd honom möjlighet att medverka i såväl *Agenda* som *Aktuellt* men att han avböjde på grund av sin konvalescens och slutligen lät meddela den 22 mars att han för dagen inte hade mer att säga i saken. Även om SVT får anses ha gett Pär Nuder flera möjligheter att medverka och själv kommentera de påståenden som gjordes om honom i *Agenda*-inslaget borde SVT ha redovisat hans uppfattning på annat sätt. Avsaknaden av en sådan redovisning medför att inslaget i *Agenda* strider mot kravet på opartiskhet.

Respekt för privatlivet

Mot bakgrund av att Pär Nuder får anses vara en offentlig person och att inslaget bland annat handlade om vilken roll han spelade vid tillsättandet av en ny partiordförande i det socialdemokratiska partiet, anser nämnden att ett eventuellt intrång får anses vara motiverat av ett oavvisligt allmänt intresse.

Otillbörligt gynnande

Nämnden har i flera fall uttalat att det kan diskuteras om det är lämpligt att i SVT:s programverksamhet uppmärksamma böcker som författats av medarbetare som regelbundet framträder i program i SVT. Det gynnande som uppkom av den aktuella boken får dock enligt nämndens mening anses vara motiverat av ett informationsintresse. Inslaget strider därför inte mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande i radio- och tv-lagen.

Detta beslut har fattats av Martin Holmgren, Elisabet Bäck, Maria Edström, Jan Holmberg och Pia Kronqvist efter föredragning av Tarek Touma.

På granskningsnämndens vägnar

Martin Holmgren

Tarek Touma